

Egy hét nyugdíjas férfiak között

Eddig nem tudtam, hogy hogyan élnek az alkoholisták. Láttam ugyan részeg embereket, sörösüveggel a kezükben, vagy támolyogni az utcán, de nem tudtam hová tenni őket. Nemrégén közelebbi ismereteket szerezhettem róluk. Elmentem velük Pestre dolgozni.

Ezek az emberek mind nyugdíjasok. Van lakásuk, családjuk. Nem lumpen clemek. Hatvanéves korukig dolgoztak. Van köztük aki villanszerelő volt, van aki kőműves, a másik asztalos. Am kevés a nyugdíj, és amíg bírják erővel, egészséggel, minden évben tavasztól őszig Pesten dolgoznak, kubikosmunkán. Szerszámuk az ásó és a lapát.

Hétfőn reggel én is, mint a többiek, fél négykor keltem. Fél ötkor már mindannyian ott vártuk a buszt a falu főterén. Az autóbusz körbejárta a Karancsvölgye falvait és megtelt. A hajnali sötétségben olyan volt a hangulat a buszon, mintha egyenruhások között ülnék: a nyugdíjasok többségén nyűtt fekete bőrzakó volt. Falujukban az asszonyok azt mondják rájuk, hogy „bírósemberek”. Még bírnak dolgozni. Úgy fél óra utazás után már terjengett a buszon a vegyes pálinka szaga. Egy-két flaskát ugyanis felnyitottak. Nyolc tájban értünk Pestre. Aznap a Keleti pályaudvaron volt munkánk. Az új sínpálya lerakása előtt egyengettük el a követ, amit gépekkel öntöttek le a földre. Délután ötig dolgoztunk. Utána egy szűk négykerekű bódében gyorsan átöltöztünk és irány Rákospalota, a Bartók munkásszálló. Metróval meg buszszal mentünk. A közlekedést senki nem ismerte, az emberek azt sem tudták, hogy hol vagyunk. Mindenki rohant a főnökünk után, aki vezette a bandát. A munkásszállón átvettük a lepedőket, paplanhuzatokat, párnahuzatokat és elintéztük a formaszókat. Akkor derült ki, hogy egy ember elveszett, lemaradt tőlünk a nagyvárosi forgalomban. A főnökünk megtudta, hogy Sanyi bácsi veszett el, és szidta, mint a bokrot. Visszautazott érte Rákospalotáról a Keletihez, és ott találta. Szomorúan ült a bőröndjén és bámult, mint a vett malac. A főnök elhozta a munkásszállóra.

Másnap reggel fél négykor keltünk. Öt óra előtt tíz perccel a földszinten, a társalgóban kellett lennünk. Onnan indultunk. A szálló ablakain néhányan hajoltak és utánunk szóltak: El ne csámborogjatok!

Ezt azért mondták, mert híre ment, hogy az este elveszett egy emberünk.

Kedden is a Keleti pályaudvaron dolgoztunk. Ötvenforintos órabérben, reggel fél héttől délután ötig. Reggeli idő nem volt, ebédidő is csak egy fél óra.

Műszak után mentünk a szállóra, de most mindenki ügyelt Sanyi bácsira, hogy el ne vesszen. A szálló ötemeletes, lift nélkül. Ezek az öreg nyugdíjas férfiak az egész napos kőlapátolás után felbaktattak a lépcsőkön a negyedikre. Mindenki lehevert az ágyára. Egy kis pihenés után elővették a kétdecis pálinkásüveget és kortyolgatták. Utána jött a vacsora. Házi füstölt szalonna, nyersen, kenyérrrel, bicskával. Utána lement három üveg sör. A fáradtságtól és az ital okozta bódulattól úgy aludtak éjjel, mint a bunda. Nem zavarta őket, hogy a szállólakók csapkodták az ajtókat, hogy még éjfél körül is rézszegek hangoskodtak a folyosókon.

Szerdán reggel, megint fél négykor volt ébresztő a szobánkban. Ezen a napon már nem a Keletibe mentünk, hanem a Ferencvárosi pályaudvarra. Utaztunk busszal, villamossal, és többszöri átszállás után, egy óra alatt értünk oda. Szánalmas látvány volt, ahogy ezek az öreg nyugdíjas férfiak szaladnak a főnök után, keresztl a zebrán, de néha olyan helyen is, ahol zebrá sem volt. Mindenki panaszkodott, hogy messze van a szálló a munkahelytől, sok az átszállás. A főnök azzal védekezett, hogy csak itt, Rákospalotán kapott helyet. A Ferencvárosi pályaudvaron is követ lapátoltunk, reggel fél héttől délután ötíg. Itt már le volt fektetve az új sínpálya, és a betontalpfák közé kellett odalapátolni a követ. Ez a közútalék 5–10 centis nagyságú kődarabokból állt, és igen nehezen lehetett belemeríteni a lapátot.

Nehéz, embert próbáló munka ez. Főtt étel nélkül egy hétig, nyers szalonán és kenyéren. Vannak országok, ahol ezt a munkát fegyencek végzik. Ezek a férfiak mégis vállalják. Azért, mert kevés a nyugdíj. Minden dolgozni járó nyugdíjas férfi megissza a magáét. Napi alkoholfejadagja van. Két deci pálinka. Ezt este vacsora előtt és reggel ébredés után issza meg. Napi nyolc üveg sör. Ebből este vacsora után megiszik három üveggel, a többi öt üveg napközben fogy el. Például reggeli után és ebéd után.

A két deci pálinka ára 44 forint, a nyolc üveg sör ára 100 forint, (1988-as árak – a szerk.) Ez naponta 150 forint, de ezen felül még megisznak naponta három kávé, és elvisznek minimum egy doboz cigarettát. Ez is 30 forint naponta. Tehát a napi rezszi 180 forint. Ez egy héten 1200 forint. Ez a heti minimumrezszi, mert hét végén, szombat-vasárnap többet fogyasztanak.

Könnyen kiszámítható, hogy ez a heti minimumrezszi, ez az 1200 forint egy hónapban 4800 forintra rúg. Ebbe nem számoltam bele a napi táplálkozás költségét, mert az elhanyagolható.

Ahol dolgoztunk, mindenütt tudták rólunk, hogy nyugdíjasok vagyunk. A Ferencvárosi pályaudvaron odaszóltak nekünk a vasutasok: – Bácsikák! Meg vannak örülve?! Mennének inkább a klubba sörözgetni!

A válasz ez volt: – Kevés a nyugdíj!

Valóban. Ilyen napi, heti rezszi mellett kevés.

Az is igaz, hogy ezek a nyugdíjas férfiak egy életen át dolgoztak. A fiatalkori hét végi sörözgetések 10–15 év alatt mindennapossá váltak. Hatvanéves korukra kialakult az alkoholszintjük, a napi fejadagjuk, és enélkül nem tudnak megenni. Egy hatvan éven felüli nyugdíjas férfi előtt már nem nagy jövő áll. Nem visz magával a sirba semmit sem. Úgy érzi, az az övé, amit megiszik. És ennek a rezsijét előteremti. Egy hétig éltem köztük, de senkit sem láttam részegen. – Mi az a két deci?! – mondták. A sör pedig szerintük nem alkohol. Üdítő. Vízet nem ittak egész héten.

A faluban van olyan alkoholista is, aki összeszedi az eldobált üvegeket, és abból a pénzből vesz magának egy-egy üveg almabort. Vagy behordja valakinek a szemet, vagy felássa valakinek a kiskertjét. Az ilyet lenézik, ki-közösítik, nem fogadják be maguk közé.

Csütörtökön rossz időnk volt. Reggel ahogy mentünk a sínek között, a tócsákban fagyott volt a víz. Hideg szél süvített. Ahogy fogtuk a lapátnyelet, elgémberedett rajta a kezünk. Egyedül Sanyi bácsi nem fázott. Ő előrelátó volt. Hozott magával Pestre egy télikabátot. Bokáig érő, kopott barna bőrkabát volt. Az igaz, hogy ő nem fázott, de nevetséges látvány volt a sok munkaruhás férfi között, bokáig érő télikabátjában. Nem beszélve arról, hogy a kabátot otthonról el kellett hozni, és vissza is kell majd vinni. Az ő cso-

magja volt a legnagyobb. Hozott egy bőröndöt, meg egy táskát. A kettő együtt volt vagy nyolcvan kiló. A többiek is számítottak rossz időre, és ők úgy védekeztek, hogy hoztak magukkal otthonról jégeralsót.

Csütörtökön műszak után Sanyi bácsival megint probléma volt. A Ferencvárosi pályaudvar öltözőjében öltöztünk át, és itt volt fürdési lehetőség is... Mindenki otthon akart fürödni a szállón, de Sanyi bácsi, ő nem. Meztelenül járkált a folyosón, kereste a zuhanyzót. Húsz ember menetkészen toporgott a műszak után, mentünk volna a szállóra, de meg kellett várni Sanyi bácsit. Amikor kiértünk a kapun, az öreg elindult visszafelé. A főnök dühöngve utánaaszaladt.

– Hová megy öreg? Nem elég, hogy egyszer már elveszett?!

– Elfelejtettem megfésülkődni – mondta az öreg, a legtermészetesebb nyugalommal. – Mit kell úgy rohanni, kapkodni? Az öregnek minden reggel remegett a keze, amikor átöltöztünk munkaruhába, meg délután is, amikor vége volt a műszaknak. A főnök megmondta neki, hogy többet ne jöjjön el Pestre, mert ő nem pesztonka, nem foghatja mindig a kezét. Az egyik zebrán, ahogy mentünk át az úton a tizenhármas villamos megállójához, az öregnek leesett az egyik lábáról a félcipője, mert a nagy rohanásban, kapkodásban nem volt ideje befűzni. Fél lábon ugrálva kereste a zebrán a cipőjét. Körülötte rohanó emberek, autók, villamosok. Ha tudnék festeni, csinálnák róla egy képet. ezzel a címmel: „Falusi nyugdíjas bácsika fél lábon keresi az elveszett cipőjét a fővárosi forgalomban, a zebrán.”

Ha nehezen is, de azért csak eljutottunk a szállóra. Az emberek, mint mindennap, most is felbontották vacsora előtt a kétdecist, utána pedig a három üveg sört.

A tévét egész héten nem nézte senki. Újságot sem olvastunk. Örültünk, hogy ez a fárasztó nap is véget ért. Ki volt adva az ukáz, hogy reggel mindenki vigye le a portára a lepedőt, paplanhuzatot és a párnahuzatot. Meg a cőkmókját, mert a szállón csak egy hétre adtak nekünk helyet.

Reggel fél négykor keltünk. Az emberek megitták a kétdecis üvegből az estéről megmaradt pálinkát, levittük a portára az ágyhuzatokat meg a lepedőket. Ittunk egy kávét, nyolc forintba került.

Ahogy ott ültünk a társalgóban, és vártuk, hogy együtt legyen a banda, egyszer csak megjelent a lépcsőfordulóban Sanyi bácsi. Egyik kezében egy nehéz bőrönd, a másikban egy nehéz táska, a vállán a nyaka között volt a paplan és a párna. Ahogy megláttuk, kitört belőlünk a röhögés, de ez őt nem zavarta.

Vissza kellett neki vinni a negyedik emeletre a paplant és a párnát.

Az ablakokon megint kihajoltak néhányan és utánunk szóltak: – El ne csámborogjatok! Aznap fél héttől kettőig dolgoztunk. Utána csomagjainkkal közlekedve elmentünk a Lumumba utcába és fölvevük az egyheti bérünket. Igaz, két hétre jöttünk, de a második hétre nem kaptunk szállót. Így haza kellett mennünk. Az egyheti bérünk, pontosabban az ötnapi bérünk 2300 forint. Nem rossz kereset, de megszenvedtünk érte. Az autóbuszra, amelyik hazahozott bennünket, egy borozó előtt kellett várakoznunk. Az alatt az egy óra alatt amíg várakoztunk, az emberek egymás után beszállingóztak a borozóba.

Fél négykor indultunk el hazafelé. A buszon egy ember körbejárt egy kalappal, és mindenki beledobott tíz forintot. A sofőrnek gyűjtötték.

Délután hat órakor már itthon voltunk a Karancsvölgye falvaiban. Az autóbusz a falu főterén tett le bennünket. Csak egy-két ember indult el haza a családjához, a többi ment egyenest be a kocsmába. Ott voltak záróraig.